

**ZAŁOŻENIA POLITYKI SENIORALNEJ GMINY CIESZYN
NA LATA 2023 – 2026**

Materiały do konsultacji z Radnymi Rady Miejskiej Cieszyna

Cieszyn 2022r.

Spis treści

Wstęp	3
1. Demografia	5
1.1. Sytuacja demograficzna Cieszyna.....	6
1.2. Prognoza demograficzna.....	11
2. Diagnoza sytuacji seniorów w Gminie Cieszyn	16
2.1. Analiza ankiety	17
3. Instytucje i organizacje działające na rzecz seniorów	21
4. Działania w zakresie Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026	24
4.1. Analiza SWOT.....	24
4.2. Cele i kierunki działań Polityki Senioralnej Gminy Cieszyna na lata 2023-2026	27
6. Monitoring Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn	34
Bibliografia.....	35
Aneks.....	36

Wstęp

Na przestrzeni ostatnich lat coraz częściej mówi się o wyzwaniach wynikających ze zmian w strukturze demograficznej ludzkości. Z całą pewnością na plan pierwszy wysuwają się dwa główne zjawiska związane z przemianami demograficznymi, którymi są - z jednej strony - niska dzietność, z drugiej zaś strony - wzrastająca liczba osób starszych. Wszystko to sprawia, że starzejące się społeczeństwo wymaga szczególnego wsparcia, bowiem problemy ludzi starszych są równocześnie poważnymi problemami społecznymi. Należy więc proces starzenia się odnieść nie tylko do pojedynczej jednostki ludzkiej, ale i do całego społeczeństwa. Nigdy jednak nie można zapominać o podmiotowości człowieka, jego indywidualności i tożsamości.

W odniesieniu do ludzi starszych konieczne jest również odrzucenie pewnej zaszłości w sposobie myślenia zarówno o starości, jak i o kompetencjach osób, które wkroczyły w wiek, o którym zwykło się mówić „senioralny”, ponieważ już od dawna wyznaczenie progu starości ze względu na nieostrość samego pojęcia wydaje się bardzo trudne. W sensie społecznym ów graniczny moment wyznacza zaprzestanie aktywności zawodowej i przejście na emeryturę, ale nawet ta cenzura nie zawsze bywa utożsamiana przez ludzi jako początek starości, ponieważ sam proces starzenia może przebiegać bardzo różnie, jest on bowiem raczej wypadkową wielu zmiennych. W tym kontekście nie jest możliwe jednoznaczne zdefiniowanie starości, albowiem jej ramy wyznacza jednostkowy wizerunek osoby i preferowany przez nią styl życia ujęte klamrą samoświadomości osoby starszej.¹ Reasumując, istotnym jest więc, aby głównym celem polityki senioralnej stało się podnoszenie jakości życia poprzez umożliwienie mieszkańcom – pozostawania jak najdłużej samodzielnym, aktywnym i bezpiecznym. I choć przystosowanie każdego człowieka do starości w dużym stopniu zależy od właściwie funkcjonującego systemu społecznego to uzależnione jest ono również w dużej mierze od rodzaju podejmowanych przez jednostkę działań. Warto podkreślić, że wśród nich swoje miejsce zajmują oprócz zdrowia i samodzielności między innymi również aktywność edukacyjna, społeczna i kulturalna. Nie można zapominać także o relacjach i więzi międzypokoleniowej, a

¹ Ł. Tomczyk, C. Határ, N. Špatenková (red.): Edukacja i kompetencje seniorów. Kraków - Nitra - Olomouc 2016.

także kształtowaniu wśród młodszego pokolenia – sposobu myślenia o seniorach, wieku dojrzałym i starości.

Aktualnie wszystkim działaniom powinno towarzyszyć wyzwanie, które z dotychczasowego „dodawania lat do życia” przeradza się w stwierdzenie „dodawanie życia do lat” oraz przeświadczenie, że dzisiaj starość jest codziennością kogoś innego, a jutro będzie naszą.

Fot. 1 Ulica Głęboka w Cieszynie

Fot. Barbara Stelmach-Kubaszczyk

Ważnym dokumentem, który wskazuje, iż na terenie województwa śląskiego można dostrzec proces tzw. podwójnego demograficznego starzenia się, polegający na wzroście udziału osób sędziwych (80 lat i więcej lub 85 lat i więcej) wśród osób starszych (60 lat i więcej lub 65 lat i więcej) jest Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Oczywiście powyższe zjawiska posiadają liczne i ważne ze społecznego punktu widzenia konsekwencje. Zważywszy na silny związek pomiędzy osiągnięciem zaawansowanego wieku a

prawdopodobieństwem wystąpienia niepełnosprawności, długotrwałej, często obłożnej choroby, domniemywać można, że szybko rosnąca liczba seniorów przekładać się będzie na wzrost zapotrzebowania na wsparcie.² Dokument Polityka Senioralna Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 jest więc strategią działań w zakresie polityki dotyczącej osób starszych, przewidzianą do realizacji w kolejnych latach. Stanowi ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się.³ Polityka senioralna rozumiana jest bardzo często szeroko jako ogół działań, w okresie całego życia człowieka, prowadzących do zapewnienia warunków wydłużenia aktywności, zarówno zawodowej, jak i społecznej, oraz samodzielnego, zdrowego, bezpiecznego i niezależnego życia osób starszych.⁴

1. Demografia

Osoba starsza to osoba, która ukończyła 60 rok życia. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego przytaczanych w opracowaniu wynika, że w 2019 roku liczba osób po 60 roku życia wynosiła ponad 9,7 mln. Osoby w wieku 60+ stanowiły w Polsce ponad 25,3 proc. mieszkańców. Badacze zaznaczają, że jest to grupa niezwykle zróżnicowana i, co istotne, rosnąca. Według prognoz już w 2030 roku seniorzy będą stanowić 30 proc. ogółu mieszkańców Polski, a w 2050 roku odsetek polskich seniorów przekroczy 40 proc. wszystkich mieszkańców naszego kraju.⁵ Tak więc polityka senioralna, ze względu na postępujący kryzys demograficzny w całej Europie, to jedna z kluczowych polityk społecznych.

Prace nad Polityką Senioralną Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 stały się kolejnym impulsem do tego, by na problemy ludzi starszych spojrzeć szerzej, nie tylko dostrzegając specyfikę poszczególnych obszarów życia społecznego, ale również w odniesieniu do wypracowania rozwiązań, które będą trafnie i efektywnie

² Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, październik 2020, s. 67.

³ Uchwała nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020.

⁴ Tamże.

⁵ <http://www.zrozumiecstarosc.pl> - Raport: 10 rekomendacji dla polskiej polityki senioralnej.

zaspakajać potrzeby tej grupy wiekowej. Narzędziem do tego była przeprowadzona w terminie od 2 maja do 3 czerwca 2022r. anonimowa ankieta, skierowana do osób w wieku 60+. Adresatami badania ankietowego byli mieszkańcy Cieszyna, do których skierowano pytania, uwzględniające między innymi sferę życia społecznego, kulturalnego i edukacyjną, które znacząco wpływają na jakość i poziom życia osób starszych. By jednak trafnie i efektywnie zaspakajać potrzeby tej grupy mieszkańców należy w pierwszej kolejności dokonać aktualizacji spojrzenia na okres starości, która stając naprzeciw wszechobecnej kulturze młodości również zmienia swój wizerunek. Przedmiotem informacji o sytuacji osób starszych jest w szczególności demografia społeczeństwa i struktura demograficzna według wieku populacji osób starszych, a także prognozy na kolejne lata oraz implikacje zmian demograficznych dla polityki państwa, ponadto sytuacja dochodowa, warunki bytu, w tym warunki mieszkaniowe i aktywność zawodowa. Pod uwagę należy również wziąć sytuację rodzinną i strukturę gospodarstw domowych, stan zdrowia i jego uwarunkowania oraz jakość życia związaną ze zdrowiem, w tym dostępność do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Ważnym czynnikiem jest również dostępność i poziom usług socjalnych, w tym opiekuńczych oraz sytuacja osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Informację o sytuacji osób starszych stanowi między innymi również aktywność społeczna, obywatelska, edukacyjna i kulturalna, ale także aktywność sportowa i rekreacyjna. Wspomnieć należy tu oczywiście także równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek.⁶

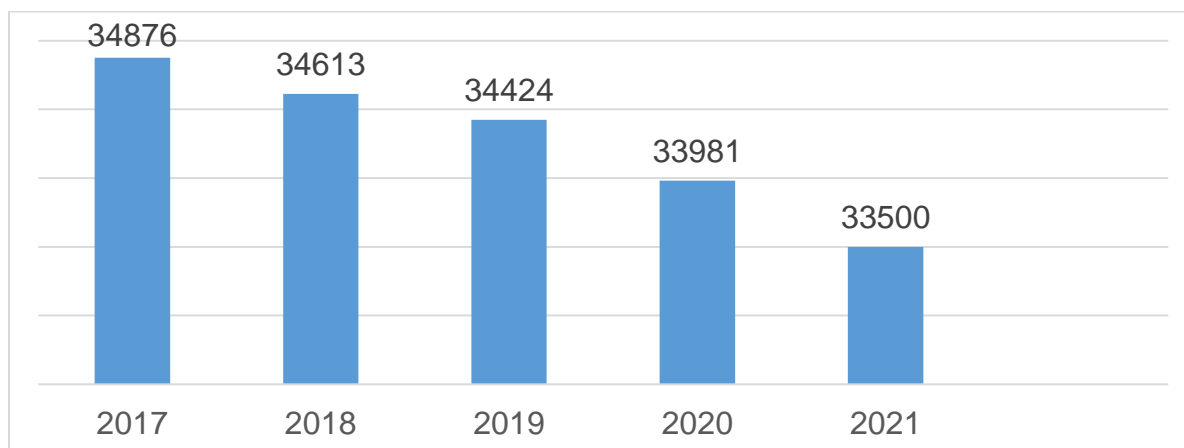
1.1. Sytuacja demograficzna Cieszyna

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w ostatnich latach w Cieszynie zaobserwować można spadek liczby mieszkańców.

Wykres 1

⁶ Tamże.

Stan ludności – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania)

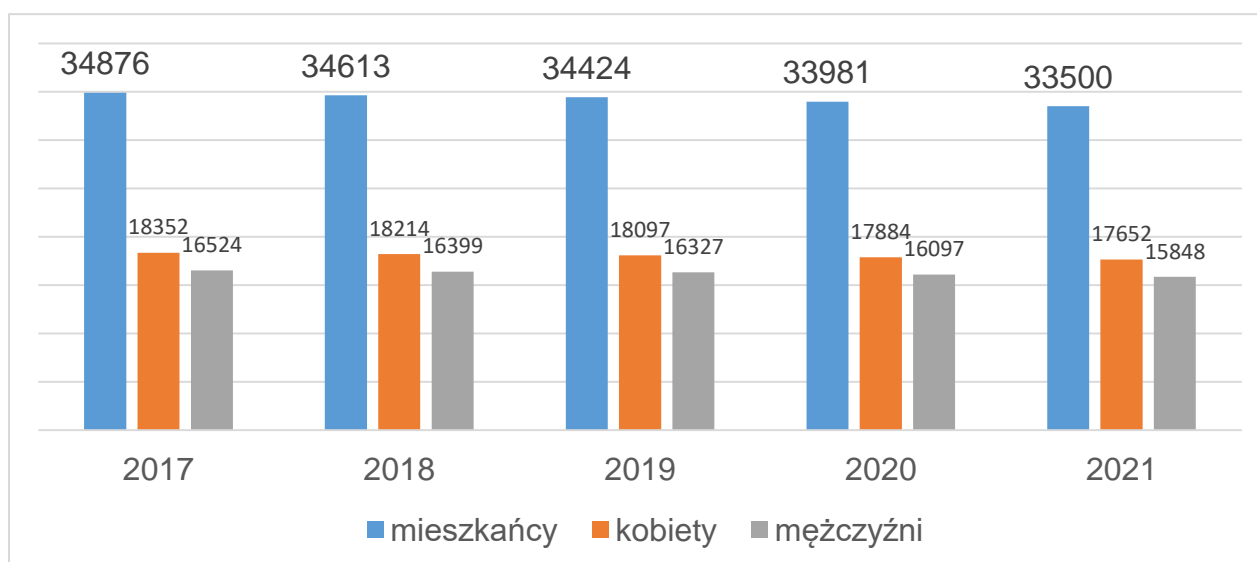

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Stan ludności ze względu na miejsce zamieszkania i zameldowania przedstawia się następująco: w roku 2017 Cieszyn liczył 34876 mieszkańców, w 2018 roku – 34613, w 2019 roku – 34424, w 2020 roku - 33981, w 2021 roku – 33500.

Wykres 2

Stan ludności – z podziałem na płeć – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania)

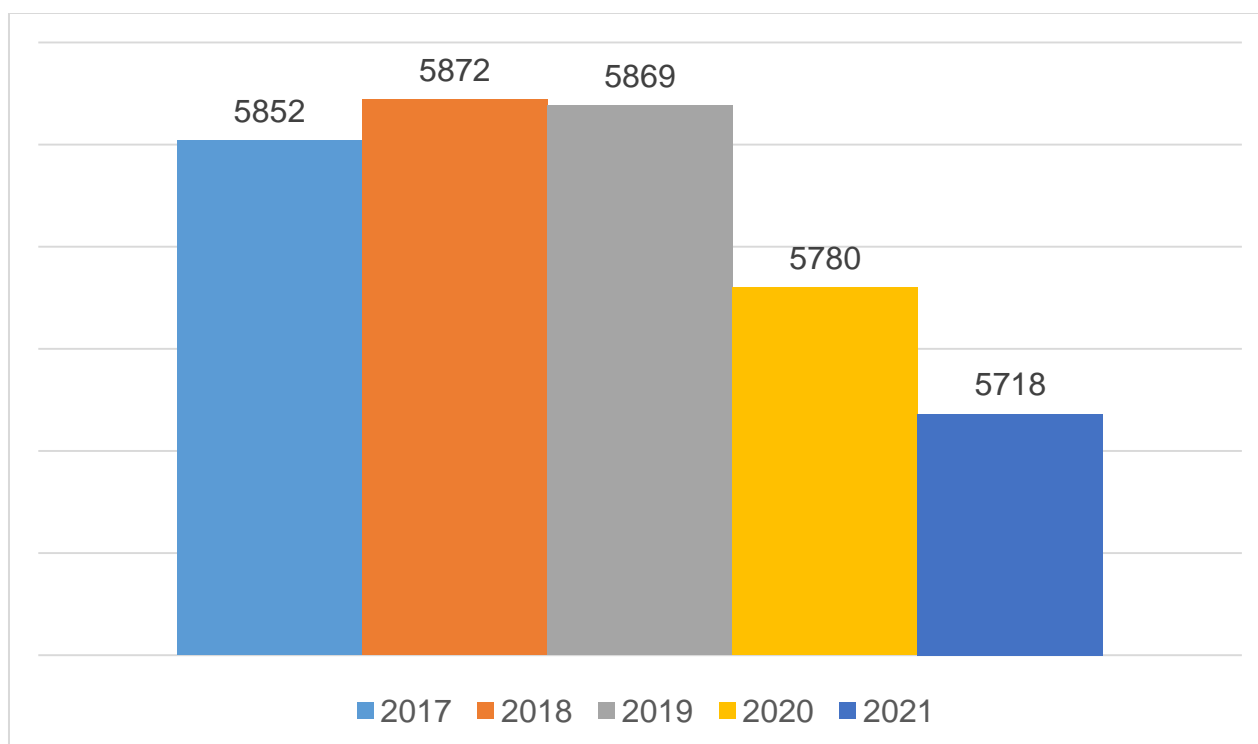
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Stan ludności – z podziałem na płeć ze względu na miejsce zamieszkania i zameldowania przedstawia się następująco: w 2017 roku liczba mieszkańców

wynosiła 34876, w tym liczbę tę stanowiło 18352 kobiety i 16524 mężczyzn; w 2018 roku liczba mieszkańców wynosiła 34613, w tym 18214 kobiet i 16399 mężczyzn. W roku 2019 przy liczbie mieszkańców 34424 – 18097 stanowiły kobiety, a 16327 mężczyzn; w roku 2020 przy liczbie mieszkańców 33981 – 17884 stanowiły kobiety, a 16097 mężczyźni. W roku 2021 liczba mieszkańców wyniosła 33500, z czego 17652 to kobiety i 15848 to mężczyźni.

Wykres 3

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)

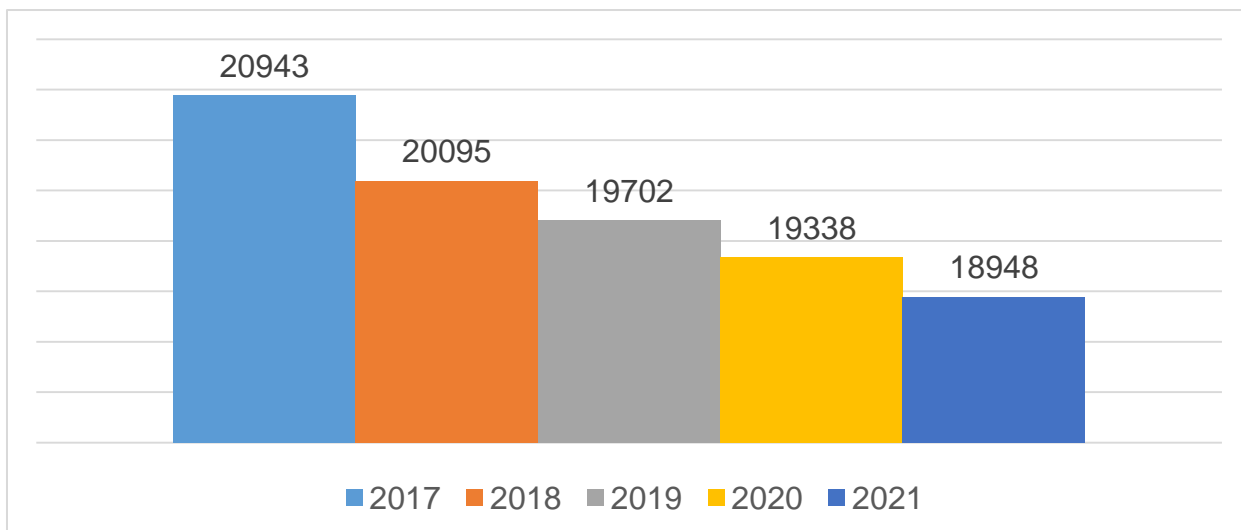

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) przedstawia się następująco: w roku 2017 w Cieszynie liczba ta stanowiła 5852 osoby, w roku 2018 – 5872 osoby, w roku 2019 – 5869 osób, w roku 2020 – 5780 osób, w roku 2021 – 5718 osób.

Wykres 4

Ludność w wieku produkcyjnym

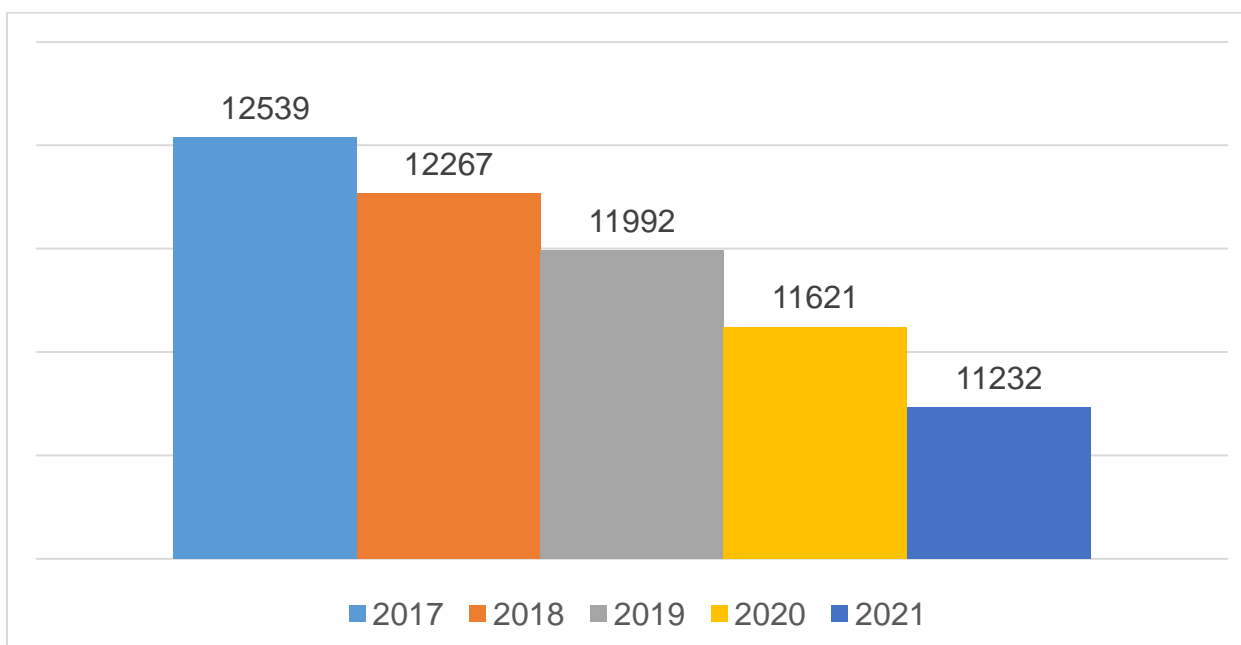

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urząd Statystyczny

Ludność w wieku produkcyjnym przedstawia się następująco: w roku 2017 liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosiła 20943, w roku 2018 – 20095, w roku 2019 – 19702, w roku 2020 – 19338, w roku 2021 – 18948.

Wykres 5

Ludność w wieku produkcyjnym mobilnym

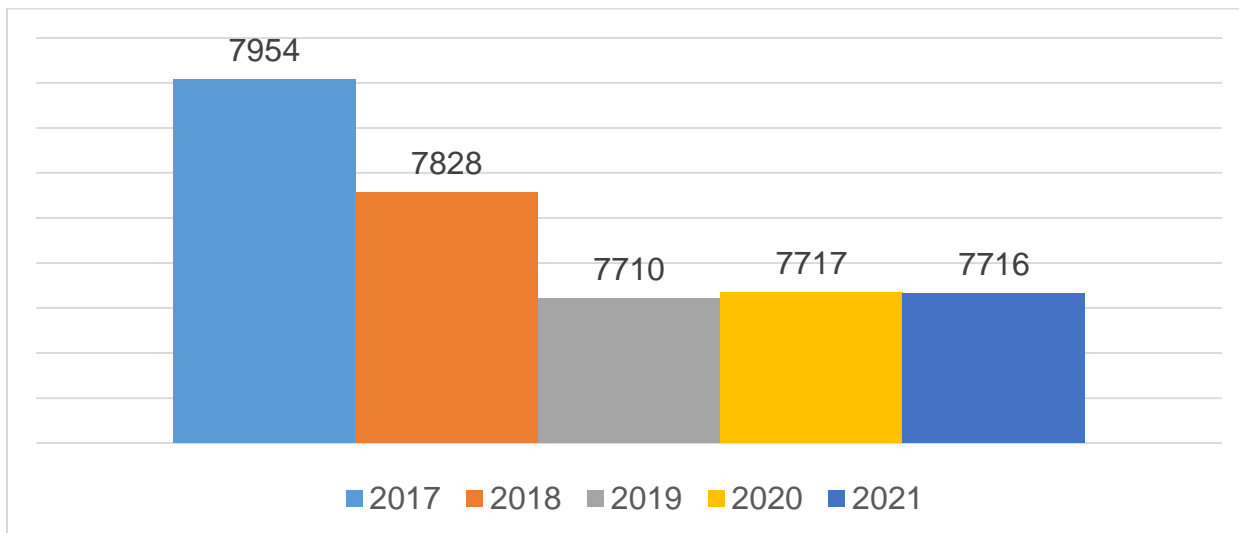

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urząd Statystyczny

Ludność w wieku produkcyjnym mobilnym przedstawia się następująco: w roku 2017 – liczba ta wyniosła 12539 mieszkańców, w roku 2018 – 12267, w roku 2019 – 11992, w roku 2020 – 11621, w roku 2021 – 11232.

Wykres 6

Ludność w wieku produkcyjnym niemobilnym

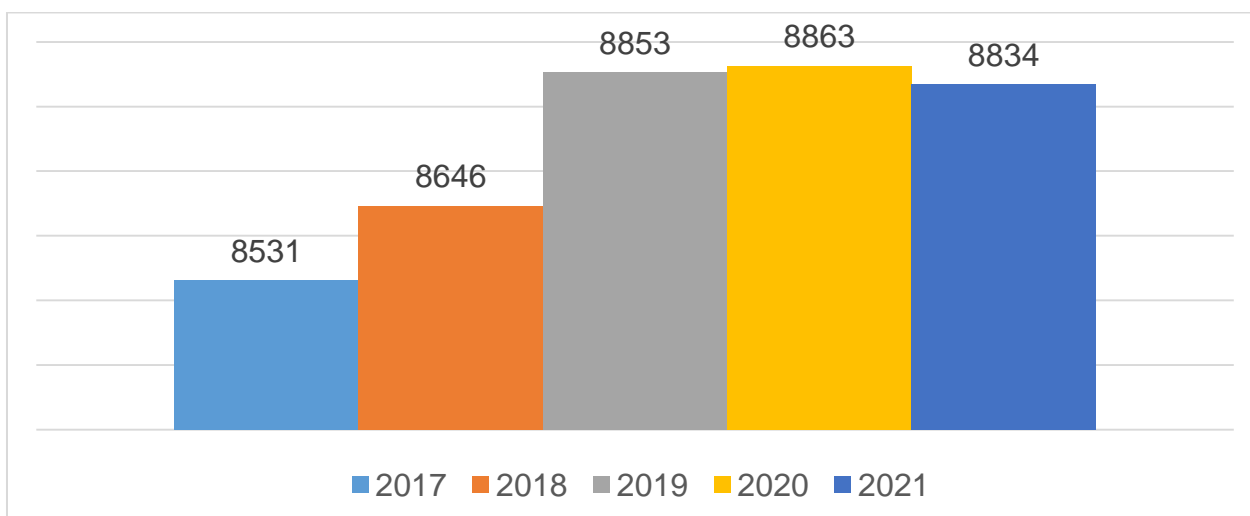

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urząd Statystyczny

Ludność w wieku produkcyjnym niemobilnym przedstawia się następująco: w roku 2017 liczba ta wyniosła – 7954 mieszkańców, w roku 2018 – 7828, w roku 2019 – 7710, w roku 2020 – 7717, w roku 2021 – 7716.

Wykres 7

Ludność w wieku poprodukcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urząd Statystyczny

Ludność w wieku poprodukcyjnym przedstawia się następująco: w roku 2017 liczba ta wyniosła 8531 mieszkańców, w roku 2018 – 8646, w roku 2019 – 8853, w roku 2020 – 8863, w roku 2021 – 8834.

Przez ludność według ekonomicznych grup wieku rozumie się ludność w wieku:

- **przedprodukcyjnym** – wiek od 0 do 17 roku życia;
- **produkcyjnym** (wiek zdolności do pracy), dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat;

Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się **ludność w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat,

- **nieprodukcyjnym**, który dzieli się na ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. 0-17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

1.2. Prognoza demograficzna

Obserwowane od prawie 30 lat trendy procesów demograficznych wskazują, że sytuacja ludnościowa Polski jest trudna. W najbliższych dekadach w Polsce spodziewane są poważne zmiany demograficzne, które będą miały niebagatelne konsekwencje społeczno-gospodarcze. Przewidywany poważny spadek liczby ludności będzie postępował wraz ze starzeniem się struktury biologicznej, w tym starzeniem się zasobów pracy. Zmiany te będą bardzo zróżnicowane przestrzennie. Ważna kwestia to zjawisko tzw. pokolenia kanapkowego (sandwich generation). Jest to pokolenie, do którego należą osoby posiadające starzejących się rodziców i dorastające dzieci. Miarą sandwich generation jest tzw. współczynnik opieki nad rodzicami, który informuje, ile osób w wieku 80 lat i więcej przypada na 100 osób w grupie 50–64 lata. Jego wielkość pokazuje „ściśnięcie” osób 50–64 lata pomiędzy obowiązkami zawodowymi a obowiązkami opiekuńczymi wobec rodziców w wieku zaawansowanym, a także coraz częściej koniecznością wsparcia własnych dzieci, urodzonych później i dłużej uczących się, zatem przebywających dłużej w domach rodzinnych, a wreszcie koniecznością opieki nad wnukami, gdy dzieci rozpoczynają

kariery zawodowe. Właśnie sprawowaniu opieki nad dwiema wspomnianymi generacjami – starszą i młodszą – opisywane pokolenie zawdzięcza swą nazwę. Reasumując, przed rozwojem regionalnym kraju stoją poważne wyzwania, związane z depopulacją, starzeniem się społeczeństwa i – szerzej – zmianami ludnościowymi. Niewątpliwie są one najbardziej istotnymi okolicznościami, do których aktualnie, a w szczególności w przyszłości, powinna dostosować się polityka rozwoju. Może ona aktywnie przeciwdziałać niekorzystnym tendencjom, jakie zachodzą w danym regionie w ruchu naturalnym i migracyjnym. Jednak w tym wypadku konieczne jest podjęcie działań na rzecz systematycznego i wysokiego wzrostu gospodarczego, stworzenia warunków sprzyjających z jednej strony powstawaniu rodzin, zatrzymywaniu ludzi młodych lub ich osiedlaniu, a z drugiej – budowaniu innowacyjnej gospodarki, np. dzięki kreowanej już przez niektóre regiony silver gospodarki. Najmniej pożądanym działaniem byłoby przyjęcie pasywnej polityki, która będzie jedynie łagodziła skutki depopulacji; w perspektywie długofalowej taka strategia może przynieść dla regionu wyłącznie nieodwracalne straty.⁷

Struktura demograficzna Cieszyna jest odzwierciedleniem ogólnych tendencji jakie występują w tym obszarze zarówno w kraju, jak i Europie. Powierzchnia miasta Cieszyn wynosi 28,6 km², co stanowi ok. 3,92 % całości powierzchni powiatu cieszyńskiego. Miasto prawnie posiada status gminy miejskiej, nie posiada wyodrębnionych jednostek pomocniczych: dzielnic, osiedli, itd. Miasto składa się z 13 obszarów (jednostki urbanistyczne) z ich historycznymi nazwami: Markłowice, Kalembyce, Pastwiska, Boguszowice, Mała Łąka, Liburnia, Podgórze, Bobrek, Krasna, Gułdowy, Mnisztwo, Błogocice oraz Śródmieście (Stare Miasto).

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec roku 2021 – Cieszyn liczył 33 500 mieszkańców, z czego 17652 stanowiły kobiety a 15848 mężczyźni. Warto podkreślić, że współczynnik feminizacji w Gminie Cieszyn wynosi 111,3 - oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada blisko 111 kobiet.

Współczynnik feminizacji w grupie osób od 60 roku życia wzwyż wynosi 147, 2 - oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada blisko 147 kobiet. Warto

⁷J. Hryniewicz, G. Ślusarz: Depopulacja Uwarunkowania i konsekwencje (red.): Biblioteka Wiadomości Statystycznych. Główny Urząd Statystyczny i Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2020, S. 221.

zauważyć, że współczynnik feminizacji jest mocno zróżnicowany w zależności od grupy wiekowej i jest największy w grupie seniorów sędziwych, np. w przypadku osób w wieku 85 lat i więcej – wynosi 227,9 – oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypada blisko 227 kobiet.

$$Wf = \frac{K}{M} \cdot 100$$

Wf - współczynnik feminizacji w danym miejscu i czasie

K - liczba kobiet w danym miejscu i czasie

M - liczba mężczyzn w danym miejscu i czasie

Współczynnik maskulinizacji wyraża liczbę mężczyzn w przeliczeniu na 100 kobiet. Stanowi on stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet pomnożony przez 100. W Cieszynie wynosi on 89,7.

$$Wm = \frac{M}{K} \cdot 100$$

Wm – współczynnik maskulinizacji w danym miejscu i czasie

K - liczba kobiet w danym miejscu i czasie

M - liczba mężczyzn w danym miejscu i czasie

Tabela 1
Wiek i płeć – rok 2017

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
85 i więcej lat	773	560	213
80-84 lata	828	556	272
75-79 lat	1262	781	481
70-74 lata	1530	915	615
65-69 lat	2596	1490	1106
60-64 lata	2830	1542	1288

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
Łącznie	9819	5844	3975

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2

Wiek i płeć – rok 2018

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
85 i więcej lat	751	538	213
80-84 lata	821	546	275
75-79 lat	1257	780	477
70-74 lata	1650	989	661
65-69 lat	2659	1525	1134
60-64 lata	2778	1508	1270
Łącznie	9916	5886	4030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 3

Wiek i płeć – rok 2019

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
85 i więcej lat	766	545	221
80-84 lata	860	572	288
75-79 lat	1226	754	472
70-74 lata	1805	1086	719
65-69 lat	2715	1556	1159
60-64 lata	2708	1481	1227
Łącznie	10080	5994	4086

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 4

Wiek i płeć – rok 2020

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
85 i więcej lat	739	521	218
80-84 lata	864	566	298

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
75-79 lat	1180	735	445
70-74 lata	1995	1197	798
65-69 lat	2682	1541	1141
60-64 lata	2564	1403	1161
Łącznie	10024	5963	4061

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 5

Wiek i płeć – rok 2021

Wiek	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni
85 i więcej lat	718	499	219
80-84 lata	865	576	289
75-79 lat	1187	751	436
70-74 lata	2141	1290	851
65-69 lat	2628	1501	1127
60-64 lata	2388	1295	1093
Łącznie	9927	5912	4015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Spadek wskaźnika urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu się życia nieuchronnie prowadzą do starzenia demograficznego, czyli stale wzrastającego udziału ludzi starych w ogólnej liczbie ludności. Jak sytuacja wygląda w Cieszynie? Do oceny stopnia zaawansowania starości demograficznej w ujęciu statycznym (w danym momencie) w niniejszym opracowaniu wykorzystano następujące charakterystyki ilościowe:

$$W_s = \frac{L_{60+}}{L} \cdot 100$$

W obliczeniach przyjmując za próg starości wiek 60 i więcej lat, gdzie

L_{60+} – to liczba osób w wieku ponad 60 lat,

L – to całkowita liczba ludności

Analiza pokazała, że przy uwzględnieniu, iż: w 2021 roku łączna liczba osób starszych, które ukończyły 60 rok życia wynosi: 9927 a łączna liczba mieszkańców wynosi: 33500 - współczynnik starzenia wynosi **29,6%**. Poniżej przedstawiony został współczynnik starzenia w poszczególnych latach.

Tabela 6

Współczynnik starzenia w poszczególnych latach

Rok	Liczba mieszkańców Cieszyna ogółem	Liczba mieszkańców w wieku 60 plus	Współczynnik starzenia się w poszczególnych latach
2017	34876	9819	28,15
2018	34613	9916	28,65
2019	34424	10080	29,28
2020	33981	10024	29,50
2021	33500	9927	29,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Jak pokazują dane wraz z kolejnymi latami zwiększa się współczynnik starzenia, co oznacza, że przybywa osób w wieku 60 plus.

2. Diagnoza sytuacji seniorów w Gminie Cieszyn

Procesy związane z wydłużającym się systematycznie czasem trwania życia oraz ciągłe zmiany w strukturze demograficznej ludności, stawiają przed społeczeństwem nowe wyzwania społeczne, tj. odpowiedzialne projektowanie polityki społecznej wobec osób starszych oraz wdrożenie rozwiązań, które zapewnią godną, bezpieczną aktywną starość. By jednak polityka ta była celowa i skuteczna musi zostać poprzedzona diagnozą, starannie rozpoznanych potrzeb i oczekiwań środowiska osób starszych oraz osób, organizacji i instytucji działających na ich rzecz, a następnie wypracowanie wielokierunkowej, kompleksowej i długoterminowej

strategii, odpowiadającej w jak największym stopniu na te potrzeby i oczekiwania - która zidentyfikuje główne wyzwania i kierunki działań w zakresie osób starszych.

Z pewnością wśród wspomnianych kierunków swoje miejsce powinny znaleźć uwzględnienie takich obszarów, jak:

- zwiększający się udział osób starszych w populacji i przygotowanie się na wiele społecznych i ekonomicznych konsekwencji tego zjawiska,
- wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
- włączenie potencjału osób starszych w obszar aktywności społecznej i obywatelskiej,
- zapotrzebowanie na rozwiązania pozwalające osobom pracującym na godzenie życia zawodowego z rodzinnym (konieczność sprawowania opieki nad rodzicami lub innymi osobami zależnymi).

Wyzwania wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa wymagają wielokierunkowych kroków, których celem głównym jest zapewnienie godnego starzenia się poprzez poprawę jakości i poziomu życia oraz tworzenie warunków do aktywności zawodowej i społecznej osób starszych.

2.1. Analiza ankiety

W dniach od 2 maja 2022r. do 3 czerwca 2022r. Urząd Miejski w Cieszynie zaprosił mieszkańców w wieku 60+ do udziału w badaniu ankietowym, którego celem była analiza sytuacji i potrzeb osób w wieku senioralnym, zamieszkujących na terenie miasta.

W badaniu ankietowym udział wzięło 221 mieszkańców Cieszyna, z czego 61,5% respondentów wypełniło ankietę w wersji papierowej a 38,5% osób zdecydowało się wypełnić ankietę w wersji elektronicznej. Wśród badanych osób 68,3% stanowiły kobiety, a 31,7% ankietowanych to mężczyźni. Najliczniejszą grupę stanowili seniorzy w wieku 70 lat (9,5% badanych), 65 lat (8,6% badanych) i 66 lat (7,7% badanych). Najstarsza osoba biorąca udział w badaniu liczyła sobie 91 lat. Wśród ankietowanych były również osoby młodsze, które wskazywały 56 i 57 lat.

Najliczniej w badaniu uczestniczyły osoby z wykształceniem średnim (44,3%) i wyższym (34,4% osób). Sporą grupę, bo aż 49,4% respondentów stanowiły zamężne

kobiety i żonaci mężczyźni. Analiza sytuacji rodzinnej osób ankietowanych pokazała, że 60,6% badanych zamieszkuje z rodziną bądź innymi osobami, a zdecydowana większość respondentów to osoby nie pracujące zawodowo.

W której sferze życia społecznego ankietowani dostrzegali braki w stosunku do swoich potrzeb? To pytanie widocznie pokazało, że tą sferą jest rehabilitacja. Tego zdania było 31,2% osób. Zwrócono także uwagę na wsparcie seniorów i osób chorych (20,4% badanych). Wśród licznych odpowiedzi pojawiły się również takie, które wskazywały między innymi na integrację międzypokoleniową, radzenie sobie z codziennością, brak ścieżek rowerowych, brak Domu Dziennego Pobytu i komunikację miejską. Należy jednak zaznaczyć, że były to jednostkowe odpowiedzi.

Z analizy ankiety wynika, że 34,8% osób najczęściej musi mierzyć się z problemami zdrowotnymi, zaś z samotnością i izolacją mierzy się 16,7% ankietowanych i stanowi ona ważny aspekt codzienności, który wpływa na relacje z otoczeniem. Oczywiście nie zabrakło tu również odpowiedzi związanych z problemami finansowymi, utrudnionym dostępem do placówek opiekuńczych i wspierających, nie zabrakło również odpowiedzi związanych z barierami architektonicznymi i brakiem wsparcia ze strony rodziny/dzieci. Pojawiły się także odpowiedzi wskazujące między innymi na: brak ławek, brak poręczy przy wejściu do autobusu, brak zabezpieczeń przed sklepami i na chodnikach, nierówno ułożone płyty chodnikowe czy brak elementarnych zasad dobrego wychowania w stosunku do seniorów.

Kto najczęściej udziela seniorom pomocy w codziennych czynnościach? Badanie pokazało, że w przypadku 49,3% ankietowanych jest to członek rodziny, a w przypadku 37,6% badanych – takiej pomocy seniorzy nie potrzebują lub z pewnych względów nie mogą na nią liczyć. Bywa jednak, że osobom starszym pomocy udzielają sąsiedzi lub znajomi, opiekun lub opiekunka.

Spacery, czytanie książek, praca i rekreacja na działce bądź w ogrodzie oraz oglądanie telewizji i różne formy turystyki – to zdecydowanie najczęściej wybierane odpowiedzi na pytanie dotyczące spędzania czasu wolnego. Część badanych wskazuje również na uczestnictwo tj. pracę lub spotkania na rzecz Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W grupie badanych znaleźli się również ankietowani, którzy w wolnych chwilach uprawiają sport, chodzą na zakupy lub do kościoła, lub wolny czas

wypełniają uczestniczeniem w imprezach kulturalnych. Niewielka część respondentów przyznała, że wypełnia wolny czas przypadkowymi rozmowami ze spotkanymi ludźmi. Badanie pokazało również, że seniorzy uczestniczą najczęściej w spotkaniach towarzyskich (40,3%) w koncertach (29,9%), a także w wykładach/zajęciach edukacyjnych i prelekcjach(27,1%). Warto zaznaczyć, że spora część seniorów (35,3% osób) podkreśla brak dostatecznej wiedzy na temat organizowanych działań. Nieco mniej przyznaje, że nie posiada wystarczających środków finansowych (32,1% osób), lub stan zdrowia (22,6% osób), brak możliwości dojazdu (21,3% osób) czy też niechęć do wychodzenia z domu (12,2% osób) – nie pozwala seniorom na aktywny udział w życiu miasta i mieszkańców. Wśród licznych głosów pojawiły się i takie, które wskazują na brak dostatecznej liczby i lokalizacji toalet, brak odwagi ze strony seniorów do wyjścia na zewnątrz, brak czasu i konieczność opieki nad członkiem rodziny. Bariery do aktywności są również ceny biletów do teatru, czy brak towarzystwa.

W jakich usługach seniorzy potrzebują bądź potrzebowaliby najczęściej wsparcia? Największa liczba ankietowanych (48%) przyznała - „złota rączka” - drobne naprawy. 21,3% osób zgłasza potrzebę pomocy w zakresie załatwiania spraw urzędowych, a na zapewnienie towarzystwa wskazało 19,5% mieszkańców. Na „dostarczenie żywności, dostarczenie zakupów” zwróciło uwagę 11,3% osób natomiast na wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego – 9% osób, podobnie, jak w przypadku płacenia rachunków.

Wśród odpowiedzi „inne, jakie?” – znalazły się: sprzedaż mieszkania, zabiegi rehabilitacyjne, udział w Domu Dziennego Pobytu, transport medyczny – dojazd do i ze szpitala/przychodni, towarzystwo do wyjścia na spacer, informator z numerami telefonów, dostępność do tanich usług np. ogrodniczych, Część osób nie odpowiedziała na to pytanie.

Jak pani/pana zdaniem można poprawić jakość życia osób starszych w Cieszynie? Na tak postawione pytanie bardzo często seniorzy odpowiadali „nie wiem”. Odpowiedzią, która również często się pojawiała było wskazanie na większe zainteresowanie osobami starszymi i większe nakłady finansowe, skierowane na tę sferę budżetu miasta. Bardzo często w badaniu również pojawiało się słowo „wolontariat” i konieczność zorganizowania miejsca spotkań dla seniorów. Seniorzy

zwracali między innymi również uwagę na „lepsze warunki do wypoczynku (centrum miasta)”, „lepszy kontakt z osobami starszymi”, „informacje o pomocy i akcjach dla osób starszych” a także konieczność wsparcia i znaczącej pomocy dla rodzin, które opiekują się starszymi członkami.

Czy korzysta pani/pan z usług instytucji, stowarzyszeń i organizacji, które działają na terenie Cieszyna i oferują wsparcie mieszkańcom? Na tak postawione pytanie znaczna część osób, bo 66,1% ankietowanych odpowiedziało, że nie korzysta z usług instytucji, stowarzyszeń i organizacji, które działają na terenie Cieszyna i oferują wsparcie mieszkańcom. Wśród instytucji, stowarzyszeń i organizacji, które wymieniano najczęściej znalazły się między innymi: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Uniwersytet Trzeciego Wieku, chóry, parafie kościelne, ogródki działkowe, Biblioteka Miejska, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej, Caritas przy Parafii św. Marii Magdaleny.

Badanie pokazało, że aż 75,1% osób korzysta z internetu/komputera. Co ciekawe 53,5% ankietowanych przyznało, że nie chciałoby działać na rzecz innych osób (wolontariat, pomoc sąsiedzka).

W czym seniorzy chcieliby uczestniczyć? Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią wśród ankietowanych były koncerty oraz spektakle. Na miejscu trzecim uplasowały się spotkania towarzyskie a na miejscu czwartym wykłady, zajęcia edukacyjne i prelekcje. Miejsce piąte zajęły spacer tematyczne, zajęcia sportowo-rekreacyjne, wystawy, szkolenia z zakresu obsługi komputera i telefonu oraz warsztaty. Część ankietowanych nie udzieliła na tak postawione pytanie odpowiedzi, ale pojawiły się również pojedyncze odpowiedzi wskazujące na – potrzebę udziału w Dziennym Domu Seniora i wycieczki. Wskazano, że ceny biletów na spektakle w cieszyńskim teatrze są zbyt wygórowane.

Zdecydowanie najwięcej ankietowanych przyznało, że najczęściej o wydarzeniach odbywających się w Cieszynie dowiaduje się z Wiadomości Ratuszowych (42,1% osób). 31,2% badanych takie informacje uzyskuje od znajomych i od rodziny. 26,7% osób uzyskuje informacje z internetu, 19% z lokalnej prasy, a 12,7% przyznaje, że takie wiadomości do nich nie docierają.

3. Instytucje i organizacje działające na rzecz seniorów

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonuje dziesięć domów pomocy społecznej. Dwa domy prowadzone są przez samorządy gminne, tj. DSS w Cieszynie i MDPS w Ustroniu oraz osiem przez Powiat Cieszyński (trzy są jednostkami organizacyjnymi a pięć działa na zlecenie Powiatu).

Samorządowe domy pomocy społecznej:

- DSS w Cieszynie (ul. Mickiewicza 13): dla osób w podeszłym wieku – Gmina Cieszyn;
- MDSS w Ustroniu (ul. Słoneczna 10): dla osób w podeszłym wieku – Gmina Ustroń;
- PDPS „Pogodna Jesień” w Cieszynie (ul. Korfantego 1): dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych – Powiat Cieszyn;
- PDPS w Pogórze (ul. Zamek 132): dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i przewlekle psychicznie chorych kobiet – Powiat Cieszyn;
- PDPS „Feniks” w Skoczowie (ul. Sportowa 13): dla dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – Powiat Cieszyn.

Jednostki niepubliczne działające na zlecenie Powiatu Cieszyńskiego:

- DPS Betania w Cieszynie (ul. Katowicka 1): dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych;
- DPS w Cieszynie (Plac Londzina): dla osób przewlekle psychicznie chorych mężczyzn;
- EDO Emaus w Dzięgielowie (ul. Ks. Karola Kulisza 47): dla osób w podeszłym wieku;
- DPS w Skoczowie (ul. Mickiewicza 36): dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży, niepełnosprawnych intelektualnie chłopców;
- DPS w Strumieniu (ul. 1 Maja 12): dla dzieci i młodzieży, niepełnosprawnych intelektualnie chłopców.

Na terenie Powiatu Cieszyńskiego funkcjonują również zakłady opiekuńczo-lecznicze:

- Zakład Opiekuńczo-Lecznicy prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Cieszynie (ul. Górny Rynek 6);
- Placówka Oddział Opiekuńczo-Lecznicy i Oddział Opiekuńczo-Lecznicy Psychiatryczny prowadzony przez Fundację św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie (ul. Katowicka 1);
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICA Sp. z o.o. w Cieszynie (ul. Mickiewicza 13);
- Dzienny Dom Opieki „Tabor” prowadzony przez Fundację św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie (ul. Katowicka 1), dla nieaktywnych zawodowo mieszkańców Cieszyna w wieku 60 plus.

Oraz:

- Hospicjum im. św. Łukasza Ewangelisty (Wąska 2A);
- Poradnia Geriatryczna (ul. Bielska 4);
- Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Szpital Śląski - Oddział Geriatryczny (ul. Bielska 4);
- Przychodnie;
- Parafie i kościoły.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów:

- Fundacja Adonai (ul. Feliksa Hajduka 10);
- Fundacja Aktywności Społecznej Cieszynianka (ul. Kossak- Szatkowskiej 6);
- Fundacja Św. Elżbiety Węgierskiej w Cieszynie (ul. Katowicka 1);
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Cieszynie (ul. Stary Targ 9);
- Stowarzyszenie „Cieszyński Uniwersytet III Wieku (ul. Bielska 62);
- Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodziny "Siloe in Nobis" (ul. Górny Rynek 6);
- Stowarzyszenie Pomocna Dłoń Blisko Ciebie (ul. Górny Rynek 12);
- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych Hospicjum im. Łukasza Ewangelisty (ul. Wąska 2a);
- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych Hospicjum Otwarte Drzwi (ul. Bielska 108);

- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych Więźniów Politycznych Koło Miejskie w Cieszynie (ul. Głęboka 58).

Organizacje, w których mogą uczestniczyć seniorzy:

- Cieszyńskie Stowarzyszenie Klub Abstynenta "Familia" (ul. Błogocka 30);
- Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego "Więź" (ul. Bielska 4);
- Cieszyńskie Towarzystwo Fotograficzne (ul. Rynek 12);
- Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem” (ul. Wałowa 4);
- Fundacja Zdrowia Śląska Cieszyńskiego (ul. Bielska 4);
- Klub Inteligencji Katolickiej (Pl. Dominikański 2);
- Macierz Ziemi Cieszyńskiej Towarzystwo Miłośników Regionu (ul. Stalmacha 14);
- Międzynarodowa Organizacja Soroptimist International Klub w Cieszynie (ul. Zamkowa 3 abc);
- Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Cieszynie (ul. Srebrna 6);
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Cieszynie (ul. Mickiewicza 13);
- PTTK Oddział „Beskid Śląski” w Cieszynie (ul. Głęboka 56);
- Stowarzyszenie „Dziedzictwo” św. Jana Sarkandra (Pl. Dominikański 2);
- Stowarzyszenie „Via Musica” (ul. Skrzypka 2B/17);
- Stowarzyszenie „Wszechnica” (ul. Regera 6);
- Stowarzyszenie Amazonek (ul. Bielska 4);
- Stowarzyszenie Klub Kobiet Kreatywnych (ul. Hallera 4/11);
- Stowarzyszenie Kulturalno Sportowe Trotyl (ul. Pochyła 5);
- Stowarzyszenie na Rzecz Integracji TRIANON.PL (ul. Bielska 4);
- Towarzystwo Miłośników Ogrodnictwa (ul. Rynek 12/20);
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Razem Łatwiej” (Brożka 3/15);
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej "Być Razem" (ul. Ks. Janusza 3);
- Stowarzyszenie Rehabilitacji Kultury Fizycznej Turystyki i Integracji Osób Niepełnosprawnych (ul. Głęboka 11);
- Stowarzyszenie Wsparcia Społecznego "Feniks" (ul. Bielska 62);

- Stowarzyszenie Wspierające Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Cieszyńskiej (ul. Stary Targ 4);
- Stowarzyszenie Zespół Teatralny Przy Parafii Pod Wezwaniem Świętej Elżbiety w Cieszynie (ul. Katowicka 3).

4. Działania w zakresie Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026

Polityka wobec seniorów obejmuje działania skierowane do osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich rodzin. Działania te mają na celu wszechstronną kompensację malejących z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb oraz integrację z lokalną społecznością. Są to więc działania praktyczne, nastawione na rozwiązywanie konkretnych problemów ludzi starszych.⁸ Ponadto należy pamiętać o istnieniu kategorii niesamodzielnymi osobami starszymi, którzy wymagają całodobowej opieki, a których stan zdrowia i sytuacja rodzinna uniemożliwia zapewnienie jej w środowisku zamieszkania. Nie można również zapominać o wsparciu dla opiekunów osób starszych, którymi są zazwyczaj członkowie najbliższej rodziny. Osoby te niejednokrotnie poświęcają wiele czasu i siły, często kosztem swojego prywatnego i zawodowego życia, po to by zapewnić opiekę najbliższemu.⁹

4.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi podstawę do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką senioralną. Poniżej zaprezentowano podstawowe jej elementy w odniesieniu do diagnozy potrzeb cieszyńskich seniorów.

⁸ J. Bartoszewski, K. Król (red.): Współczesne wyzwania i dylematy w pracy socjalnej. Konic 2017, s. 114.

⁹ Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, październik 2020, s. 75.

Tabela 7

Analiza SWOT – mocne i słabe strony

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywność Cieszyńskiej Rady Seniorów; • Prężnie działający Uniwersytet Trzeciego Wieku; • Sieć organizacji pozarządowych współpracujących z samorządem w tworzeniu i realizacji usług dla seniorów; • Przychylny seniorom Urząd Miejski i jednostki organizacyjne; • Diagnoza sytuacji i potrzeb osób w wieku senioralnym, zamieszkujących na terenie Cieszyna; • Rozbudowa infrastruktury architektoniczno-urbanistycznej miasta przyjaznej seniorom; • Przystosowana dla potrzeb seniorów komunikacja miejska (tabor nisko podłogowy, system głośnomówiący); • Potrzeba samorealizacji osób starszych poprzez pracę społeczną/wolontariat; • Stosowane rozwiązania w zakresie usług społecznych i medycznych, w tym m.in. teleopieka i telemedycyna; • Zwiększająca się liczba miejsc i usług przyjaznych seniorom w przestrzeni publicznej; • Możliwość pozyskiwania dodatkowych funduszy na działania skierowane do seniorów oraz integrację międzypokoleniową; • Gotowość instytucji kultury na współpracę ze środowiskiem seniorów; • Baza sportowa i rekreacyjna; • Stanowisko ds. organizacji pozarządowych, osób starszych i niepełnosprawnych w Urzędzie Miejskim itp.; • Rozbudowana sieć oddziałów 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów; • Samotność i izolacja społeczna wielu osób starszych, szczególnie w gospodarstwach jednoosobowych; • Długie oczekiwanie i niedostateczna liczba miejsc rehabilitacji; • Słabo rozwinięty wolontariat; • Uwarunkowania zdrowotne i osamotnienie seniorów - ograniczające aktywność społeczną, kulturalną, edukacyjną, zawodową i sportowo-rekreacyjną; • Rosnąca liczba osób korzystających z usług opiekuńczych oraz rosnące koszty opieki instytucjonalnej; • Niewystarczająca liczba placówek wsparcia dziennego; • Marginalizacja osób starszych w życiu społecznym oraz niski poziom wykorzystania potencjału osób starszych; • Trudności osób w wieku 60+ na rynku pracy; • Funkcjonowanie negatywnych stereotypów dotyczących osób starszych; • Niewystarczający dostęp do informacji o życiu kulturalnym i społecznym miasta.

Mocne strony	Słabe strony
bibliotecznych; <ul style="list-style-type: none"> Hospicjum Łukasza Ewangelisty. 	

Tabela 8

Analiza SWOT – szanse i zagrożenia

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Poprawa sytuacji zdrowotnej seniorów wynikająca z większej świadomości, dostępności do profilaktyki; Zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia; Możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych (w tym unijnych) przez instytucje, organizacje pozarządowe na rzecz programów dla osób starszych; Zwiększająca się aktywność seniorów w dostępie do nowinek technicznych i podnoszenie kompetencji cyfrowych; Zwiększająca się świadomość osób starszych i ich rodzin dotycząca profilaktyki prozdrowotnej, potrzeby aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, zawodowej i sportowo-rekreacyjnej; Różnorodność form aktywności skierowanych do seniorów; Ogólnopolska Karta Seniora; Współpraca transgraniczna, wynikająca z położenia przy granicy; Współpraca ze Stowarzyszeniem MANKO; Aktywna współpraca instytucji i organizacji działających na terenie miasta, w tym MOPS, PCPR, Straż Miejska, Policja, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia; Rozwój idei wolontariatu; 	<ul style="list-style-type: none"> Niekorzystne trendy demograficzne w tym szczególnie szybkie starzenie się ludności miasta, gwałtowny przyrost osób 60+ wymagających wsparcia; Zmieniający się model rodziny – osłabianie więzi międzypokoleniowych; Tendencja do izolowania się osób starszych; Niski poziom wynagrodzeń personelu świadczącego usługi zdrowotne i socjalne na rzecz osób starszych; Niskie zasoby finansowe osób starszych; Postęp cywilizacyjny sprzyjający biernemu trybowi życia; Niski poziom więzi społecznych; Niewystarczająca edukacja społeczna w tzw. „przygotowaniu do starości” dla dzieci i dorosłych; Funkcjonowanie w ogólnokrajowych mediach stereotypów dotyczących starości; Pandemia wywołana wirusem SARS- COV- 2 zagrażająca życiu i zdrowiu osób starszych oraz znacznie ograniczająca aktywność społeczno-zawodową osób starszych; Nie w pełni dostosowana przestrzeń publiczna do potrzeb osób starszych.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym oraz wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym (np. opiekun medyczny – edukacja). 	

4.2. Cele i kierunki działań Polityki Senioralnej Gminy Cieszyna na lata 2023-2026

Cele główne:

- Zwiększenie i wspieranie aktywności seniorów w życiu społecznym, kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym
- Rozwijanie wsparcia środowiskowego
- Wzrost bezpieczeństwa osób starszych
- Realizacja profilaktyki zdrowotnej
- Poprawa jakości infrastruktury i zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków oraz komunikacji miejskiej

Cel główny:

1. Zwiększenie i wspieranie aktywności seniorów w życiu społecznym, kulturalnym, sportowo-rekreacyjnym

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
1.1.	Skuteczniejsze dotarcie z informacją o akcjach, wydarzeniach kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych - organizowanych na terenie Cieszyna;	Plakaty, teksty promocyjne w mediach, portalach społecznościowych; Promocja w lokalnej prasie, w tym Wiadomościach Ratuszowych;	Liczba wydarzeń, w których zastosowano wskazane produkty;	Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Biblioteka Miejska;

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
				Zamek Cieszyn; Książnica Cieszyńska; Placówki oświatowe; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie Sp. z o.o; Organizacje pozarządowe;
1.2.	Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych przy wykorzystaniu ich potencjału, wiedzy i umiejętności;	Działanie promocyjne na rzecz osób starszych;	Ilość zadań zrealizowanych w ramach konkursów ofert i w trybie uproszczonym na wsparcie realizacji zadania publicznego w zakresie działań na rzecz seniorów (celem zadania publicznego będzie poprawa jakości życia seniorów poprzez podniesienie poziomu aktywności, dostępu do zajęć rozwijających i podtrzymujących różnorakie kompetencje, wsparcie w	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego; Miejskie Centrum zarządzania Kryzysowego i Reagowania; Miejski Ośrodek

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
			zakresie bezpieczeństwa, zdrowia i korzystania z usług społecznych);	Pomocy Społecznej; Wydział Sportu Urzędu Miejskiego;
1.3.	Podnoszenie świadomości i umiejętności kompetencji cyfrowych osób starszych, oraz wynikających z tego udogodnień i zagrożeń;	Kursy, spotkania, prelekcje, warsztaty;	Liczba działań i liczba osób powyżej 60 roku życia uczestniczących w realizowanych działaniach;	Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”; Biblioteka Miejska; Policja, Straż Miejska; Organizacje pozarządowe;
1.4.	Włączenie osób starszych do udziału w działaniach na rzecz integracji społeczności lokalnej;	Szkolenia seniorów z pisania projektów, między innymi do Budżetu Obywatelskiego Cieszyna; stworzenie broszury informacyjnej;	Liczba szkoleń i liczba osób uczestnicząca w szkoleniach z pisania projektów;	Referat Strategii i Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miejskiego; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Wydział Strategii i Rozwoju Miasta; Organizacje pozarządowe; Biuro Spraw Społecznych;
1.5.	Wydarzenia / imprezy organizowane dla seniorów przez jednostki organizacyjne Miasta;	Wydarzenie/imprezy;	Liczba wydarzeń/imprez;	Jednostki organizacyjne Miasta; Organizacje pozarządowe;

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
1.6.	Wspieranie funkcjonowania Cieszyńskiej Rady Seniorów;	Szkolenia, spotkania, konferencje, konsultacje itp.;	Liczba szkoleń, spotkań, konferencji, konsultacji itp.;	Biuro Spraw Społecznych; Organizacje pozarządowe;

Cel główny:

2. Rozwijanie wsparcia środowiskowego

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
2.1.	Tworzenie/rozwijanie Wolontariatu działającego na rzecz osób starszych;	Wolontariusze działający na rzecz osób starszych;	Liczba wolontariuszy i liczba osób korzystających ze świadczonej przez wolontariuszy pomocy;	Biuro Spraw Społecznych; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
2.2.	Kampanie i projekty informacyjno-edukacyjne służące idei wolontariatu, poprawie sytuacji osób starszych i samotnych;	Plakaty, teksty promocyjne w mediach, portalach społecznościowych; Promocja w lokalnej prasie, w tym Wiadomościach Ratuszowych;	Liczba wydarzeń, w których zastosowano wskazane produkty;	Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”; Biblioteka Miejska; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
2.3.	Szkolenia z zakresu obsługi osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami dla pracowników: Urzędu Miejskiego w Cieszynie,	Szkolenia;	Ilość pracowników biorących udział w szkoleniach;	Biuro Spraw Społecznych; Urząd Miejski w Cieszynie i podległe jednostki; Organizacje pozarządowe;

	wszystkich jednostek organizacyjnych, spółek;			
2.4.	Organizowanie i wspieranie dziennych ośrodków wsparcia, w tym domów dziennego pobytu, klubów, świetlic dla osób starszych;	Ośrodki wsparcia dziennego;	Liczba ośrodków wsparcia i liczba uczestników;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Jednostki organizacyjne Miasta; Organizacje pozarządowe;
2.5.	Rozbudowa systemu świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz wspieranie opiekunów osób starszych;	Realizacja programów skierowanych do osób starszych, w tym programów rządowych;	Liczba programów i liczba osób objętych programem;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
2.6.	Zapewnienie opieki całodobowej;	Prowadzenie placówek wsparcia całodobowego, w tym domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych:	Liczba placówek, liczba miejsc w placówkach, liczba mieszkańców;	Dom Spokojnej Starości (DSS); Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
2.7.	Wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie wspierania seniorów;	Inicjatywy innowacyjne;	Liczba inicjatyw, liczba uczestników;	Organizacje pozarządowe; Jednostki Organizacyjne Miasta;

Cel główny:

3. Wzrost bezpieczeństwa osób starszych

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
3.1.	Organizowanie i wspieranie działań edukacyjnych podnoszących świadomość	Kursy, spotkania, prelekcje, warsztaty;	Liczba przedsięwzięć i liczba osób uczestniczących w	Biuro Spraw Społecznych; Cieszyński Ośrodek Kultury

	społeczeństwa i osób starszych na temat procesów starzenia się oraz uwrażliwiających na kwestie bezpieczeństwa seniorów, w tym bezpieczeństwa w Internecie;		realizowanych działaniach;	„Dom Narodowy”; Policja; Straż Miejska; Biblioteka Miejska; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Organizacje pozarządowe;
3.2.	Kontynuacja akcji „Koperta życia”;	„Koperta życia” -promocja akcji	Ilość wydanych „Kopert życia”	Biuro Spraw Społecznych; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego; Organizacje pozarządowe;

Cel główny

4. Realizacja profilaktyki zdrowotnej

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
4.1.	Organizowanie wykładów z zakresu profilaktyki zdrowotnej	Spotkania ze specjalistami;	Liczba spotkań ze specjalistami;	Biuro Spraw Społecznych; Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” Biblioteka Miejska; Organizacje pozarządowe;
4.2.	Zapewnienie warunków ukierunkowanych na utrzymanie zdrowia i poprawę	Sczepienia ochronne przeciwko chorobom zakaźnym;	Liczba realizowanych programów zdrowotnych; Liczba osób	Biuro Spraw Społecznych; Organizacje pozarządowe;

	kondycji zdrowotnych osób starszych;	programy zdrowotne;	korzystających z programów zdrowotnych;	
--	--------------------------------------	---------------------	---	--

Cel główny

5. Poprawa jakości infrastruktury i zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków

	Cele szczegółowe	Produkt	Rezultat	Realizatorzy
5.1.	Dostosowywanie przestrzeni publicznej do możliwości i ograniczeń osób starszych i ze szczególnymi potrzebami oraz usuwanie barier w przestrzeni miejskiej, utrudniających samodzielne poruszanie się;	Dostępność architektoniczna;	Liczba projektów zaopiniowanych przez Komisję do spraw opiniowania projektów realizowanych przez Gminę Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych, pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami; Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób starszych;	Komisja do spraw opiniowania projektów realizowanych przez Miasto Cieszyn zadań inwestycyjnych i remontowych, pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami; Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie Sp. z o.o.; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.; Zakład Budynków Miejskich; Urząd Miejski; Organizacje pozarządowe;
5.2.	Modernizacja taboru komunikacji miejskiej;	Komunikacja miejska spełniająca warunki	Liczba wprowadzonych pojazdów spełniających	Wydział Strategii i Rozwoju Miasta w porozumieniu

		dostępności;	warunki dostępności;	z Zakładem Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.;
5.3	Dostosowanie infrastruktury transportu publicznego do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami;	Dostępność architektoniczna i informacyjno-wizualno-dźwiękowa przystanków autobusowych;	Liczba zmodernizowanych przystanków zgodnie z zasadami dostępności;	Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie Sp. z o.o.; Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.;
5.4.	Rozwój mieszkalnictwa spełniającego standardy dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami;	Mieszkania z dostępnością architektoniczną;	Liczba mieszkań dedykowanych osobom starszym i osobom ze szczególnymi potrzebami;	Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.;

Podstawowe źródła finansowania Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026:

- środki pochodzące z budżetu Gminy Cieszyn;
- środki pochodzące z budżetu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- środki będące w dyspozycji organizacji pozarządowych;
- środki prywatne, darowizny.

6. Monitoring Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn

Monitoring realizacji polityki senioralnej będzie polegał na gromadzeniu informacji i sprawozdań od realizatorów uczestniczących w tworzeniu Polityki Senioralnej Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 oraz kontrolowaniu efektów jej realizacji.

Trafność, efektywność i celowość przyjętych i realizowanych działań zostanie oceniona na podstawie analizy rocznych sprawozdań składanych przez realizatorów, których dokona Biuro Spraw Społecznych. Sprawozdanie z Polityki Senioralnej

Gminy Cieszyn na lata 2023-2026 za rok poprzedni zostanie przedłożone Radzie Miejskiej przez Burmistrza Miasta w terminie niepóźniej niż do dnia 30 lutego bieżącego roku.

Realizatorami Polityki Senioralnej Gminy Cieszyna na lata 2023-2026 są:

Urząd Miejski w Cieszynie: Biuro Spraw Społecznych; Wydział Kultury i Promocji; Wydział Sportu; Centrum Usług Wspólnych; Wydział Ochrony Środowiska; Wydział Spraw Obywatelskich; Referat Strategii i Infrastruktury;

- Rada Miejska w Cieszynie;
- Cieszyńska Rada Seniorów;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Dom Spokojnej Starości w Cieszynie;
- Miejski Zarząd Dróg w Cieszynie Sp. z o.o.;
- Zakład Budynków Miejskich w Cieszynie Sp. z o.o.;
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Cieszynie Sp. z o.o.;
- Jednostki oświatowe i przedszkola;
- Biblioteka Miejska;
- Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”;
- Zamek Cieszyn;
- Książnica Cieszyńska.

Przy udziale: Straży Miejskiej, Policji, Szpitala Śląskiego i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych.

Bibliografia

- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2021-2025;
- Hryniewicz J., Ślusarz G. (red. naukowa): Depopulacja Uwarunkowania i konsekwencje. Biblioteka Wiadomości Statystycznych. Główny Urząd Statystyczny i Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2020;
- Raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmioty publiczne w Polsce według stanu na 1 stycznia

2021 r. przygotowano m.in. w oparciu o wyniki badania zrealizowanego przez Główny Urząd Statystyczny na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, listopad 2021;

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, październik 2020;
- Tomczyk Ł., Határ C., Špatenková N. (red.): Edukacja i kompetencje seniorów. Kraków - Nitra - Olomouc 2016;
- Uchwała nr 238 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014–2020;

Strony www:

- www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/wcag-21-w-skrocie;
- www.zrozumiecstarosc.pl - Raport: 10 rekomendacji dla polskiej polityki senioralnej.

Aneks

Spis tabel

Tabela 1 Wiek i płeć – rok 2017.....	13-14
Tabela 2 Wiek i płeć – rok 2018.....	14
Tabela 3 Wiek i płeć – rok 2019.....	14
Tabela 4 Wiek i płeć – rok 2020.....	14-15
Tabela 5 Wiek i płeć – rok 2021.....	15
Tabela 6 Współczynnik starzenia w poszczególnych latach.....	16
Tabela 7 Analiza SWOT.....	25-26
Tabela 8 Analiza SWOT – szanse i zagrożenia.....	26-27

Spis wykresów

Wykres 1 Stan ludności – dane Głównego Urzędu Statystycznego
--

(miejsce zamieszkania/zameldowania).....	7
Wykres 2 Stan ludności – z podziałem na płeć – dane Głównego Urzędu Statystycznego (miejsce zamieszkania/zameldowania)....	7
Wykres 3 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	8
Wykres 4 Ludność w wieku produkcyjnym.....	9
Wykres 5 Ludność w wieku produkcyjnym mobilnym.....	9
Wykres 6 Ludność w wieku produkcyjnym niemobilnym.....	10
Wykres 7 Ludność w wieku poprodukcyjnym.....	10
Spis fotografii	
Fotografia 1 Ulica Głęboka w Cieszynie.....	4

W dokumencie dostępnym cyfrowo zastosowano:

- dokument tekstowy przygotowywany został w edytorze Word składającym się z różnych elementów: akapitów, list, śródtytułów, tabel, rysunków, przypisów i innych obiektów. Do ich tworzenia użyto wbudowanych narzędzi, które są przeznaczone do tworzenia danych elementów;
- użyto wbudowanych stylów Nagłówek 1, Nagłówek 2 dostępnych we wstążce Narzędzia główne w sekcji Style;
- zastosowano czcionkę bezszeryfową Arial - wielkość czcionki to 12 pkt. w przypadku tekstu zwykłego oraz przypisów, 14 pkt. w przypadku tytułów;
- zastosowano odstęp między akapitami (interlinia 1,5; akapit 12);
- tekst wyrównano do lewej;
- elementy graficzne, takie jak zdjęcia i tabele posiadają tekst alternatywny;
- tabele służą tylko do prezentacji danych tabelarycznych, posiadają wiersz nagłówkowy, użyto opcji „Powtórz jako wiersz nagłówka na początku każdej strony”;
- wykresy zostały uzupełnione o informację w formie opisowej, którą zastosowano poniżej wykresu;
- wymieniane elementy mają formę listy wypunktowanej;
- kolor nie jest jedynym sposobem przekazywania istotnej treści, oprócz kolor zastosowano boldowanie;
- dokument ma wysoki kontrast tekstu do tła.